

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio VIII. De certitudine & infallibilitate motivorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM II.

nostræ competere evidentissimum est, ipsis etiam adversariis latentibus, & hanc ei appellationem passim, quamvis invitè, evidentissimâque veritate cogente tribuentibus.

VII.
Perpetua
Episcoporum
in Sede Divi
Petri, seu
Ecclesiâ Ro-
manâ suc-
cessio osten-
dit nostram
doctrinam
esse eviden-
ter credibi-
lem.

Octavum, quod Ecclesiam esse veram, ejusque doctrinam evidenter credibilem ostendit, est perpetua, præsertim Romæ, Episcoporum successio. Hanc ut manifestam Ecclesiæ veræque Fidei notam amplectuntur Sancti Patres, Irenæus lib. 3. cap. 3. Epiphanius Hæresi 27. Tertullianus de Præscriptionibus, cap. 32. & alii. S. verò Augustinus contra Epistolam fundamenti cap. 4. sic in hanc rem loquitur: In Catholica Ecclesiâ me tener, ab ipsâ Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum. Cùm ergo ex omni antiqui-

tatis memoriâ constet hoc Romanæ Ecclesiæ competere, nec in ullo sectariorum seu hereticorum conventu reperiri, apertissimè arguit solam Romanam Ecclesiam veram esse, ejusque doctrinam acceptatu dignissimam. Hoc ergo punctum concludo pulcherrimo Divi Augustini dicto lib. de utilitate credendi, cap. 17. Dubitamus, inquit, nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ ea successio usque ad confessionem generis humani ab Apostolicâ Sede per successiones Episcoporum, frustra hereticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit? Hæc S. Doctor & ad rem præsentem de successione Episcoporum, & ad totum hunc de Fidei nostræ credibilitate tractatum appositissimè.

Pulcherrimum D. Augustini dictum circum ea successione Episcoporum.

DISPUTATIO OCTAVA.

De certitudine & infallibilitate motivorum.

MOTIVA credibilitatis ejusmodi esse diximus ut Fidem nostram, seu doctrinam ad cujus acceptationem ordinantur, reddant creditu dignissimam, nullumq; cui modo debito proponuntur, iis citra temeritatem refragari posse, aut doctrinam cui applicantur respuere. Nunc ergo ulterius videndum, utrum inter hæc motiva & mysteria quorum acceptationi deserviunt sit connexio etiam infallibilis, quod plenius declaratur in sequentibus.

SECTIO PRIMA.

Utrum positis motivis necessarium sit rem, ad quam ostendendam ponuntur, esse veram.

I.
Status præsentis quaestionis proponitur.

QUÆSTIO est, an strictè adeo mysterium aliquod & motiva, ut motiva sunt, inter se connectantur, ut horum positio evidenter convineat rem illam ita se habere, nec aliter fieri posse: quod aliis terminis à nonnullis proponitur, utrum motivis credibilitatis possit subesse falsum. Dixi, ut motiva sunt, seu ut omnem actum Fidei antecedunt, & quantum discursu naturali ex historiâ, experientiâ, & similibus haberi possunt. Quædam siquidem ex his motivis, seu objecta illa sunt Fide certa, & hoc modo falsum iis subesse nequit: Fide siquidem divinâ credimus Christum & Apostolos vera passisse miracula, &c.

Quædam ex his motivis sunt Fide divinâ certa.

II.
Triplex inter motiva & res cre-

Ad præsentem autem quaestionem clariùs intelligendam advertere oportet, connexionem inter res aliquas esse posse triplicem, Metaphysicam,

quando nimirum impossibile omnino est unâ posita aliam non poni, vel divinitus, qua ratione modus connectitur cum re modificatâ: Physicam, ubi tantùm ex naturâ rei connectuntur, ut accidentia panis cum panis substantiâ, lux cum Sole, &c. quamvis per miraculum separari à se invicem possint: & Moralem, quando scilicet ut plurimum duæ res sese invicem comitantur, quamvis nulla vel Physica vel Metaphysica inter eas reperitur necessitas. Huic triplici rerum inter se connexioni triplex respondet certitudo seu evidentia, Metaphysica, Physica & Moralis. Quærimus itaque quænam ex his tribus connexionibus inter motiva & rem cui attestantur intercedat, & consequenter quænam in actu seu assensu ad ea secuto reperiat evidentia. Tandem quia duobus modis intelligi potest hæc inter motiva & mysteria, quibus applicantur connexio, vel scilicet ex naturâ rei, vel ordinatione divinâ, quod nimirum Deus decreverit ut hæc motiva non nisi ad veritatem ostendendam ponantur, rem in utrâque acceptione discutiam.

Prima itaque sententia affirmat, eam inter motiva credibilitatis & rem ad quam confirmandam assumuntur, esse ex naturâ rei connexionem, ut visû re ita se habente, motiva poni omnino non possint.

denudatâ connexioni.

Triplex connexioni triplex respondet evidentia.

Connexio ex naturâ rei & ordinatione divinâ.

III.
Prima sententia, aut summam, etiam ex naturâ rei, inter motiva & Fidem esse connexionem.

possint. Asserunt proinde hi auctores hæc motiva aperte convincere Fidem nostram non creditu tantum dignissimam esse, sed etiam veram: ita Lorca hic, Disp. 10. num. 10. & Disp. 16. hæc etiam sententiam teste Tannero hic, Disp. 1. quæst. 2. dub. 5. num. 111. expressè tenet P. Suarez: idem docet Tannerus ipse loco citato, num. 135. & alii.

IV. *Secunda sententia negat infalibilem motiva & veritatem rei connexionem.*

Secunda, eaque multo inter Theologos communior sententia negat tantam inter motiva & rem, ad quam ordinantur, esse connexionem, ut motivis positissimum necessarium sit rem ita se habere, ut motiva exigere videntur: ita Valentia hic, punct. 4. Turrianus Disp. 7. dub. 6. Conink Disp. II. num. 47. ex antiquis etiam hæc sententiam amplectuntur Durandus in Prol. quæst. 1. Ockam, Gabriël, & alii.

V. *Ex ordinatione saltem divina potestatem non nequeunt omnia motiva ad testandum falsum.*

Prima Conclusio: De facto, & spectatâ lege seu ordinatione divinâ, non potest omnibus Fidei motivis subesse falsum. Hoc aperte probat id quod Disp. præcedente, Sect. 6. num. 1. attuli, ubi Christus ad probandum se esse verum Messiam dixit discipulis Joannis: *Renuntiate Joanni que audistis & vidistis; cæci vident, claudi ambulat, &c.* ergo saltem ex ordinatione divinâ poni omnia Fidei motiva nequeunt ad testandum falsum; alioquin hoc Christi dictum nullam haberet efficaciam. Hinc Deum videmus præcipuis quibusdam viris, sanctitate maximè conspicuis, ut Moysi, Eliæ, & aliis in vetere testamento donum patrândi miracula concessisse. Omnium verò perfectissimè hæc potestatem habuit Christus, eamque & exercuit ipse, plurima & præstantissima miracula faciendo, & suis Apostolis communicavit ad veritatem testandam, *Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis.* Deus ergo solummodo hæc virtutem concedit ad verum testandum, & consequenter positissimum motivis, saltem omnibus, non potest ex Dei ordinatione iis subesse falsum.

Donum patrândi miracula à Deo conceditur ad testandum veritatem.

VI. *Uterius ostenditur hæc motiva solummodo ad verum confirmandum ordinari.*

Quod verò decreverit Deus ut hæc motiva, Fidei tantum divinâ & verâ, non falsitatis signum sint, aperte ex divinis literis ostenditur: sic namque Isaiæ 35. vers. 5. miracula prædicuntur à vero Messia patranda, & ad illius adventum comprobandum: *Tunc, inquit Propheta, aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum:* quæ omnia in Christo exactissimè completa fuisse manifestè constat ex Scripturis. Quare Judæi admittentes veteris testamentum, & suppositis prophetiis ac prædictionibus de miraculis per Messiam patrândis, ubi Christum tot ac tanta miracula facientem viderunt, aperte convincebantur eum fuisse verum Messiam, quamvis invidiâ & malitiâ occæcati oculos ulro ocluserint, eumque post crebras ac diuturnas persecutiones, diris tandem suppliciiis mortæque crudelissima affecerint.

Judæi ex miraculis Christi convincebantur eum esse verum Messiam.

VII. *Deus in novo Testamento miracula ad verâ doctrinam confirmationem instituit.*

In novo etiam testamento habemus Deum potestatem patrândi miracula ad verâ doctrinæ confirmationem instituisse; Actorum enim 4. v. 29. dicitur Deus ad hunc effectum manum suam ad sanitates & signa varia ac prodigia extendisse, ut nimirum Christi divinitas, ejusque à mortuis resurrectionis manifestaretur. Apostolus etiam ad Hebræos 2. vers. 4. ait doctrinam à Domino traditam, ab iis qui audierunt, in nos confirmatam esse, *conestante Deo signis & portentis, & variis virtutibus, &c.* Huc etiam spectat illud Marci ultimò: *illi autem profecti prædicaverunt*

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Ex quibus non minus convinci possunt hæretici Fidem Catholicam, quæ tot miraculis confirmatur ac stabilitur, esse veram, quam olim ex miraculis convincebantur Judæi Christum fuisse Messiam & verum Deum.

Non minus ex miraculis convincuntur hæretici, quàm Judæi.

SECTIO SECUNDA.

Uterius declaratur utrum motivis credibilitatis possit subesse falsum.

SECUNDA Conclusio: Motiva credibilitatis non tantum ex lege & ordinatione divinâ, sed etiam ex naturâ rei eam cum re, cui attestantur, habent connexionem, ut moraliter certum sit Fidem, ad quam confirmandam defervunt, esse veram: ita Suarez & alii Sect. præcedente, num. 3. citati, & videtur mens S. Thomæ, tum hic, quæst. 5. art. 3. tum 3. parte, quæst. 47. art. 5. Corp. ubi ait Judæos vidisse evidentia signa divinitatis Christi, estque communis Theologorum sententia.

I. *Motiva credibilitatis Fidei Catholicæ moralem certitudinem.*

Ratio conclusionis est; certitudo namque moralis illa est, quæ tantis tamque urgentibus nititur rationibus, ut homo, cui innotescunt, de re ad quam probandam conferunt, prudenter dubitare nequeat, et si metaphysicè certum non sit rem illam ita se habere, seu implicare contradictionem ut non ita sit ut hæ rationes suadent: sicut qui Romam non viderunt, de illius tamen existentia non dubitant, nec prudenter dubitare possunt, quamvis nullam hac de re habeant certitudinem metaphysicam, nec implicet contradictionem falli illos omnes aut fallere velle, aliisque imponere, qui verbo vel scripto eam existere affirmant.

II. *Ostenditur motiva credibilitatis reddere Fidem nostram moraliter certam.*

Jam ergo multo firmiora Fidei nostræ habemus motiva, quàm Romam esse, si divinam de illius Urbis existentia revelationem secludamus, longèque certius est, etiam ex vi motivorum, Fidem nostram esse veram, utpote quæ à tot viris sanctitate & doctrinâ conspicuis, qui jam inde à nascente Ecclesiâ floruerunt, defensa est & illustrata, tot Martyrum coronis velut laureis ornata, tot miraculis confirmata & stabilita, ac denique è tot præliis ac persecutionibus victrix, de infidelitate, de hæresi, de demone triumphans, ad hæc usque tempora inconcussa inviolatæque permansit: longè, inquam, certius est doctrinam istam ob hæc & alia motiva Disputatione præcedente recensita, Fide dignam esse, quàm ullius urbis, aut alterius rei, quot eam cunque esse affirmant, existentiam.

III. *Declaratur moralis certitudo motivorum Fidei.*

Fides de infidelitate, de hæresi, de demone victrix.

Accedit, cum res hæc tanti sit momenti, qualis est vera Fides, & æternæ salutis consecutio, valde decere Deum perfectam erga hominem habere providentiam, & non permittere (quicquid per divinam potentiam fieri possit, de quo Sectione sequente) ut cum tanto motivorum apparatu, nullo præsertim indicio, aut ratione dubitandi apparente in contrarium, decipiatur, sicque nullum habeat modum cognoscendi loquelam Dei, & actus veræ Fidei exercendi.

IV. *Ad Dei erga hominem providentiam spectat ut non permittat eum ex his motivis decipi.*

Hinc ergo constare videtur motiva hæc, si plenè penetrentur, id ad cujus attestacionem ordinantur reddere moraliter certum. Hinc Psal. 92. vers. 7. dicitur: *Testimonia tua credibilia facta sunt*

V. *Alia circa moralis connexionem motivorum cum re, cujus attestacioni defervunt.*

Tom. II.

sunt nimis. Christus etiam Joan. 10. v. 25. sic loquitur: Opera que ego facio, hæc testimonium perhibent de me: & vers. 38. Si mihi non vultis credere, operibus credite. Et hoc saltem innuit, quod libro primo de Trin. cap. 2. ait Richardus de S. Victore: Si, inquit, error est quod credimus, à te decepti sumus: iis enim signis doctrina hæc confirmata est, quæ nisi à te fieri non potuerunt. Unde ad hanc moralem certitudinem non est necessarium ut motiva omnia simul sumpta concurrant, sed duo, aut etiam fortassis unum ex præcipuis, miracula scilicet, ad hoc videtur sufficere.

Vnum inter-
dum ad hoc
motorum
sufficit.

VI.

Obiic. falsa
miracula
permissis
Dei, qua
homines à
veris non
possunt dis-
cernere.

Objicies primò illud Christi, Matth. 24. v. 4. Surgent Pseudo-christi & Pseudo-prophete, & dabunt signa magna & prodigia, &c. Apollolus etiam 2. ad Thessalonicenses c. 2. v. 9. de Anti-Christo loquens: Cujus, inquit, adventus est secundum operationem satane in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus; cæcos namque, ut aiunt Patres, mutos, claudos curabit, imò & mortuos suscitabit. Potest ergo Deus permittere ut quis per miracula decipiatur.

VII.

Aliud est
quid quis
falsis, aliud
quod veris
miraculis
discipiantur.

Respondetur primò, disparem longè hic esse rationem; in hoc enim casu falsis non veris miraculis fallerentur, ad quæ Deus peculiari modo non concurrat; ad vera autem miracula cum speciale & extraordinarium concursum applicet, multo difficilius est ut Deus his quàm illis homines decipi permittat. Secundò dico, posse eos, qui Anti-Christi & aliorum prodigia intuentur, dignoscere ea non vera sed falsa esse, & ope demonum facta, tum quia à Christo hæc de re sunt præmoniti, tum quia Elias & Henoch multo plura & majora signa edent, sicut Moyses plura fecit quam Magi Aegyptiorum, unde judicare potius deberent, fidem quàm Elias & Henoch prædicant, esse veram, quam illam Anti-Christi & aliorum. Deinde ex variis circumstantiis internoscere quis potest, verane an falsa sint miracula, ut ex fine, si nimirum non ad pravum aliquid fiant, sed ad bonum & honestum: item ex circumstantiâ personæ, si scilicet honestæ & integræ vitæ sit, non pravæ ac dissolutæ, quas circumstantias declaravi Disp. præcedente, sine. Tandem cognosci hoc potest ex duratione vel sanitatis restitutæ, vel morbi. Sic S. Lucas ut tanto certius constaret de miraculo, quo S. Petrus hominem ab utero claudum curavit, ait Act. 4. v. 22. eum, quando sanus factus est, annorum fuisse amplius quadraginta: demon quippe brevem vel morbum, vel sanitatem facile dissimulat, non diuturnam.

Variis modis
dignosci pos-
sunt fissa
miracula
à veris.

Vera mira-
cula ex fine,
ex numero,
ex personâ,
ex duratio-
ne sciuntur.

VIII.

Mysteriorum
difficultas
minui, imò
superari po-
test per mo-
tiva.

Objicies secundò: Mytheria varia, ut Trinitatis, Incarnationis, &c. difficillima captu sunt, & supra naturam, nulla ergo motiva efficere possunt, ut sint evidenter credibilia. Respondetur negando consequentiam; quamvis enim, ut Disp. præcedente, sect. 1. n. 5. dixi, ex Mytheriis alia aliis sint altiora ac creditu difficiliora, penetratis tamen paulatim motivis, hæc eorum difficultas emollitur, ac tandem, ubi de positivis motivis, eorumque præstantiâ plenè constat, penitus tollitur, & haud difficulter captivatur intellectus in obsequium Fidei: qua de re plura dicta sunt Disp. præcedente, sect. 2. num. 1. & 2.

SECTIO TERTIA.

Quid divinitus fieri possit circa connexionem motorum cum re cui attestari videntur.

TERTIA Conclusio: His tamen non obstantibus, mihi probabilius videtur, inter motiva & rei veritatem non intercedere connexionem Metaphysicam, sed de potentiâ absolutâ posse iis subesse falsum, seclusâ lege & ordinatione, quam in præsentii rerum statu habet Deus, statuendo scilicet ut hæc motiva de facto non nisi ad testandum verum ponantur: ita auctores Sect. I. num. 4. citati.

I.
Motiva non
conne-
ctuntur
Meta-
physicè cum
rei verita-
te.

Probatur Conclusio primò: Ex nullo siquidem capite ostendi potest hæc tam stricta connectio; quid enim vetat verum miraculum fieri in confirmationem rei falsæ. Dices, quia verum miraculum, ut Sect. præcedente, num. 7. dixi, fieri nequit sine peculiari & extraordinario concursu Dei, si ergo Deus aliquod hujusmodi miraculum patraret; falsum suâ auctoritate confirmaret, & mentiretur. Nego tamen consequentiam; quantumvis enim id sine peculiari Dei concursu fieri non possit, nihilominus non inde sequitur Deum suâ auctoritate confirmare & testari falsum, potest namque ob fines sibi notos virtutem alicui conferre patrando miracula, quæ si ipse abutatur, & ad falsum testandum applicet, non Deo, qui ad bonos fines hanc ei potestatem concessit, sed ejus pervorsitate est tribuendum. Sicut de facto Deus Sacerdotibus dat facultatem supernaturalem consecrandi, integrum iis permittendo, ut vel bene vel malè illâ utantur, quando autem ex iis quispiam hac potestate malè utitur, sacrilegè scilicet, vel ad malum finem, ut ad veneficia, aut aliud hujusmodi consecrando, Deus auxilio supernaturali ad consecrationem illam concurrat, malus tamen hujus facultatis usus in hominis illius malitiam, non in Deum est refundendus. Et idem est si homo quispiam gratiâ sanitatis sibi concessâ abuteretur, & ad rei alicujus falsæ testificationem se morbum aliquem curare affirmaret.

II.
Ratio cur
inter veri-
tatem rei
& motiva
non sit Me-
taphysicæ
connectio.

Deus pa-
trando hu-
jusmodi mi-
raculum
non testat-
ur falsum.

Malus usus
potestatis
consecrandi
in sacerdotis
non tribuitur
Deo.

Probatur secundò: unde enim constat evidenter miraculum aliquod esse verum, seu ejusmodi ut à demone fieri nequeat; sicut enim circa finem mundi ab Antichristo & aliis miracula plurimâ fient, adeo in speciem probabilia, ut ab hominibus per sensus aut discursum discerni nequeant, ita unde scimus evidenter miracula, quæ modò patrantur, non esse hujusmodi, ergo respectu nostri non habent metaphysicam connexionem cum mytherio cui attestantur, nec nobis evidenter probant illud esse verum. Tandem, qui constare cuiquam potest tale vel tale miraculum, à Deo factum esse ad Fidei confirmationem, cum ob longè alios fines id Deus prestare possit. Nullo ergo modo ex miraculi alicujus patracione scire per discursum naturalem evidenter possumus mytherium, cujus confirmationi deservit, esse verum. Et idem est de aliis motivis.

III.
Qua ratio-
ne constat
evidenter
miraculum
aliquod esse
verum.

Deus ob va-
rios fines po-
test patrare
miraculum.

Probatur Conclusio tertio: Actus Fidei, ut ex communi Theologorum consensu constat, & postea ostendetur, est essentialiter obscurus, ex hac autem sententiâ apertè sequitur eum esse clarum & evidentem; si enim connectio inter motiva

IV.
Sequitur enim
contra com-
muni Theo-
logorum sen-
tentiam, Fi-
dem non esse
obscuram.

motiva

SECTIO QUARTA.

Argumenta contententia motiva credibilitatis esse metaphysicè connexa cum veritate rerum.

Hæc declaratur exemplo philosophico.

motiva & veritatem mysterii credendi sit Metaphysica, ita ut propositio ejus per hæc motiva cadere in objectum falsum non possit, ergo quisquis ex his motivis inductus assensum mysterio alicui præbet, necessariò præbet, nec, ut velit, ei dissentire potest, & novit evidenter rem per ea propositam esse veram, sicque libertas & meritum Fidei tollitur: quemadmodum enim qui modos admittunt, posito modo sciunt evidenter existere rem, cujus est modus, ita positus motivis sciet quis evidenter rem, ad cujus confirmationem ponuntur, esse veram, si inter hanc & motiva infallibilis seu metaphysica intercedat connexio.

V. Media quæsumvis extrinseca rem cui deferunt, reddere possunt evidentem.

Dices: Connexio hæc solum est ab extrinseco, media autem extrinseca nequunt rem, ad quam probandam assumuntur, reddere evidentem. Sed contra: quantumvis enim connexio inter motiva & mysterium cui attestantur, sit extrinseca, si tamen sit omnino necessaria & infallibilis, ita ut nec divinitus poni possint motiva, quin res illa, ad quam standam ponuntur, sit vera, evidenter convincitur intellectus circa propositionis inde deductæ veritatem, sicque nullâ in actu Fidei reperitur obscuritas, contra illud Apostoli ad Hebræos II. vers. I. Argumentum non apparentium, nempe per actum Fidei; conclusio siquidem ex duabus præmissis evidentibus habita, est necessariò evidens, ut per se constat, & postea latius ostendetur.

VI. Si hæc sententia suis auctoribus sit tantum probabilis, nihil facit pro certitudine Fidei.

Dices secundò, hanc sententiam, motiva scilicet credibilitatis esse metaphysicè cum veritate mysterii connexa, à suis auctoribus non ut certam & evidentem teneri, sed solum ut probabilem, unde non sequitur conclusionem inde deductam esse ipsis evidentem, cum nec præmissas teneant ut evidentes. Sed contra: jam enim frustrantur sine, quem præcipue ex hac suâ sententiâ intendebant, nempe ut ex Metaphysicâ motivorum cum mysteriis connexionem ostenderetur certitudo infallibilis Fidei, si etenim judicent solum esse probabile dari hujusmodi connexionem, ergo ex vi motivorum judicare similiter solum possunt Fidem esse certam certitudine morali; sicque per hanc sententiam non magis est consultum certitudini Fidei, quam per contrariam; & utriusque sententiæ auctoribus ex æquo incumbit ostendere, quomodo ex motivis seu mediis absolutè fallibilibus assurgere possit intellectus ad assensum Fidei omnino certissimum.

Certitudini infallibilitatis non magis hæc sententia consultat, quam contraria.

VII. Multa difficiliora permittere potest Deus, quam sit deceptio in Fide.

Probatur Conclusio quartò; passim namque fatentur Theologi, Deum ob summam dignitatem & à rebus creatis independentiam multa per potentiam absolutam, & difficiliora posse permittere, quam sit deceptio proveniens ex motivis Fidei: permittere siquidem absolutè potest, ut mundus resque humanæ sine ullâ providentiâ procedant; creare etiam potest homines in purâ naturâ, omnique auxilio gratiæ destitutos, quod si contingeret, peccarent tandem omnes, & turmatim ad infernum ruerent, ut tomo præcedente, in materiâ de gratia est ostensum. Sed his de rebus latius dicitur Sectione sequente.

Objicitur primò: Certum omnino est, & evidens metaphysicè, miracula aliqua vera, seu quæ nullis naturæ viribus, sed solâ Dei virtute fieri possunt, in Ecclesiâ patrari, qualia sunt rei longo post tempore contingenter eventuræ prædictio, revelatio secreti cordis, mortuorum suscitatio, cæcis, mutis, surdis, claudis sanitatis restitutio, & id genus alia: constat insuper hæc in confirmationem Fidei nostræ fieri, cum qui ea faciunt, id testentur, dicantque se in talis vel talis rei attestationem hunc claudum curare, mortuum resuscitare, &c. ut de Sancto Petro Act. 4. refertur, & sæpius in Ecclesiâ contigisse est manifestum. Hæc objectio soluta est Sect. præcedente, numero secundo & tertio.

I. Ex veris etiam miraculis constat evidenter nequis veritas rerum, quibus attestantur.

Objicitur secundò: Nequit Deus aliquid non verum permittere tot signis & motivis probari, ita nimirum ut homines etiam prudentes illud credere teneantur, sic namque testaretur falsum. Ad hoc etiam responsum est Sect. præcedente, num. 2. ubi ostendi Deum hoc faciendo nullâ ratione falso attestari.

II. Non repugnat Deum rem falsam permittere signis variis & motivis probari.

Urgebis: Si vir quispiam magnæ auctoritatis sciat aliquid falsum suo nomine dici, & taceat, nullumque indicium id à se non affirmari ostendat, consentire videtur, & rem illam suâ auctoritate confirmare: idem ergo est de Deo, præsertim si tot signis ad rei illius attestationem factis, nulla in contrarium appareat ratio dubitandi. Confirmatur, qui enim rei hoc modo propositæ fidem non adhibet, facit injuriam Deo; nullam autem ei faceret injuriam, si motiva, per quæ mysterium illud credendum proponitur non sint omnino certò & infallibiliter cum illo connexa; posset enim illis non obstantibus dubitare utrum res illa ita se habeat necne prout suadent motiva.

III. Dicit, qui non significat se hoc non dicere videtur facti id à se dici.

Quoad primum dico, quantumvis sciat quis aliquid falsum suo nomine dici, & non refragetur, si tamen habeat justam causam non reclamandi, falsum illud dictum ipsi non imputari, nec cenferi eum rem illam tacitè approbare, & suâ auctoritate confirmare; tunc namque solummodo, ut tomo præcedente, Disp. 86. s. 5. ostendi, actio alicui imputatur, quando is nullum habet jus illam permittendi. Idem ergo in præsentia dici debet de Deo. Neque hinc vilesceret ejus auctoritas, sicut nec vilescit sanctitas ejus aut bonitas ex eo quòd peccata permittat, etiamsi positivè ad ea concurrat, quia nimirum justam causam habet id præstandi. Si quis verò aut hic de Dei sanctitate, aut illic de auctoritate minus dignè sentiat, injustè hoc facit, nec propterea vel hæc vel illa à quoquam jure cenferi potest vilior.

IV. Quando actio aliqua mala, aut falsitas alicui imputatur.

Nullò modo hinc vilescet Dei auctoritas.

Ad confirmationem respondetur: Etiamsi objectum re ipsa non ita se habeat ut suadent motiva, cum tamen tantâ probabilitate moralis quæ evidentiâ proponatur tanquam à Deo dictum, ut nullus prudens id in dubium vocare queat, injuriam Deo faceret quisquis de eo ambigeret; quamvis

V. Cur qui in hoc casu non crederet, faceret injuriam Deo.

Tom. II.

quamvis metaphysicè possit. Sicut, ut S. Augustini exemplo utar, injuriam parenti irrogaret qui eum parentem suum esse negaret, aut eà de re sine causâ dubitaret, quamvis id non habeat planè exploratum, nec de eo certus sit metaphysicè. Sic etiam inter homines sapienti magna- que auctoritatis viro, serid aliquid & constanter asserenti fieri censetur injuria, si quis illi hac in parte fidem non adhibeat, quamvis contingere interdum possit, ut ei quod affirmat non subsit veritas, nullaque, ut constat, inter ipsius dictio- nem & rem dictam metaphysica intercedat con- nexio.

Res hac de- claratur exemplo ab humanis desumpto.

VI. Credibilitas desumitur ab extrinseco, estq; major vel minor pro ratione moti- vorum.

Objicitur tertio: Quicquid est evidenter cre- dibile est evidenter verum, falsum quippe esse evidenter credibile non potest. Sed contra: indubitatum namque est falsum credi posse; inter homines siquidem sapissime contingit ut falsum credatur, ergo est credibile: major verò vel mi- nor, credibilitas ei accedit ab extrinseco, prout nimirum plures vel pauciores alicui proponuntur rationes illud credendi, vel major aut minor est auctoritas dicentis, ut in simili dixi Disp. præ- cedente, sect. 2. num. quarto. Hic ergo, ubi tot tantaque sunt motiva, objectum est evidenter credibile.

VII. Magis in particulari declaratur in quo obje- cti falsi cre- ditibilis consistat.

Credibilitas itaque non est merum objectum falsum; ut sic enim non est dignum Fide, sed est objectum ut his motivis vestitum; intellectus siquidem rem aliquam considerans cum tot ratio- nibus credendi propositum, judicat bonum esse actum credendi circa illud elicere, seu in illo actu reperiri bonitatem physicam, cum bonum sit objecto sub tot motivis proposito assentiri, Deoque hoc modo loquenti credere. Quamvis ergo evidenter non constet objectum hoc modo representatum seu propositum esse verum, evi- denter tamen constat illud esse credibile, credi- bilitate scilicet extrinseca, seu, quod eodem re- cidit, dignum ac decens esse, ut quis actum Fidei in his circumstantiis eliciat.

SECTIO QUINTA.

Objectiones alia pro metaphysicâ con- nexione motivorum cum rei credenda veritate.

I. Objic. sequi posse ali- quem Fidei verâ reli- giâ, altam prudenter amplecti.

Objicitur quartò: Si motiva credibili- tatis non sint metaphysicè & infallibiliter connexa cum rei, cui attestantur, veritate, sequi- tur contingere interdum posse, ut fidelis quis- piam, Fidei, quam semel prudenter amplexus est relicta, aliam, eamque erroneam amplectatur. Ponamus enim aliquem ob duo vel tria mi- racula, quæ vel ipse vidit, vel à pluribus Fidei dignis accepit ad rei alicujus testificationem pa- trata esse, ponamus inquam, hunc illis miraculis inductum, mysterium aliquod nostræ Fidei am- plecti, si permittere possit Deus, ut miraculis subsit falsum, seu ut nefarius aliquis cui Deus vir- tutem patranda miracula concessit, dicens se hæc vel illa facere in confirmationem articuli alicujus qui falsus est, cæcos, surdos, claudos curet, &c. is qui ob duo vel tria miracula prudenter credi- dit veritatem, potest ob plura relicto verò arti- culo adherere prudenter contrario, seu falso, quod in rudiorebus videtur haud difficulter evenire posse. Hoc autem aperte est contra Apo-

Hæc quo pa- tto fieri pos- sit in parti- culari de- claratur.

stolum ad Galatas i. v. 8. dicentem, Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Planè ergò videtur impossibile ut quis Fidem semel prudenter acceptatam postea prudenter relin- quat.

Respondetur cum doctis quibusdam Recen- tioribus nullam esse repugnantiam ut hoc ali- quando inter rudiores præsertim, contingat: ita Tannerus hic, Disp. 1. quæst. 2. dub. 5. num. 139. Arriaga Disp. 3. sect. 4. n. 90. Azor parte 1. Instit. moral. lib. 8. cap. 6. q. 9. idemque docere videtur Gabriel in 3. Dist. 28. quæst. unica, & alii. Ratio est; sicut enim pimò potest rudis aliquis de mysterio quopiam tanquam esset Fidei malè instrui, ita scilicet ut falsum ei pro vero obtruda- tur, idque tantâ probabilitate ut prudenter illud credere possit ac debeat, ita si ubi de verò arti- culo eadem probabilitate instructus illum credit, si inquam postea alius plura & validiora asserens motiva & rationes eum de contrario instruat, illo relicto potest huic, quamvis reipsa falso, prudenter assentiri.

II. Oportet posse ali- quem my- sterio alicui Fidei sine culpâ discre- dere.

Mutatio motivorum mutata po- test alicui.

Hic ergo, ut ait Arriaga citatus, quantumvis Trinitatem, quam antea credebatur, neget, non est formaliter hæreticus, nec Fidei habitum amittit, sicut secundum omnes non amitteret is, qui ritè in infantia baptizatus postea inter hæreti- cos degeret, nec unquam de verâ Fide audiret, sed omnia alia crederet, imò verâ Fidei contraria, & hæreticorum sectæ adhæreret. Ratio autem cur ille qui Trinitatem, quam antea crederat, postea negat, non amittat Fidem est, quia pruden- ter procedit; nec enim negat Trinitatem quamdiu manet debite proposita, sed tunc solum quando propositis pluribus & validioribus moti- vis, acies ut ita dicam priorum motivorum obtun- ditur, cumque contrarium ei quod antè credebatur, multo majore cum evidentiâ modò proponatur, priori relicto adhæret prudenter posteriori, quamvis falso. Ad quam rem notandum: etsi omnia vera sint æqualiter vera, omnia tamen non esse æqualiter in actu secundo huic vel illi homini probabilia; veritas siquidem ex ipsis re- rum naturis oritur, si nimirum ita reipsa se ha- beant à parte rei; probabilitas verò unicuique ex pluribus vel paucioribus rationibus major vel minor nascitur: unde contingere potest ut subin- de falsum alicui magis sit probabile quàm verum.

III. Quibocmo- do instru- ctus verum articulum negat non amittit ha- bitum Fidei.

Non illum articulum negat in sen- su composito propositionis debita.

Veritas in omni re est æqualis, non semper probabilitas.

Ad illud D. Pauli ad Galatas, num. 1. allatum respondet Arriaga hic, Disp. 3. sect. 4. num. 89. significare voluisse Apostolum, tot se itaque validis motivis & rationibus Christianæ Fidei my- steria illis proposuisse, ut nec Angelus,posito quòd homines velle posset circa mysteria Fidei decipere (hoc enim pro præsentis discursu est sup- ponendum) pluribus validioribusque motivis contrarium valeat ostendere. Sed contra: Si enim Angelus de celo habere posset voluntatem homines in re tam gravi decipiendi, haberétque facultatem sibi à Deo concessam patranda mira- cula, quid ni plura & majora facere posset mira- cula pro falsis articulis, quàm Apostolus fecit pro veris, sicque hos articulos articulis Apostoli contrarios majori cum evidentiâ Galatis pro- ponere.

IV. Ad testimo- nium Apo- stoli ad Ga- latas variè à variis re- pondetur.

Inefficax di- cti hujus so- lutio.

Vera itaque illius dicti explicatio, ut existimo, est, solum velle Apostolum, tot tamque validis motivis, miraculis scilicet & aliis, Christianæ Fidei articulos à se Galatis fuisse propositos, ut ob nullius, ne Angeli quidem aut alterius ejus- cunque

V. Quo sensu sit intelli- gendum Ga- latis ne An- gelo quidem

contrarium dicenti de-
bere crede-
re.

Validiori-
bus motivis
propositis
potest quis
à priorè de-
stinà refi-
lire.

VI.
Aliquot
Scriptura
loca pro me-
taphysicâ
motivorum
cum rebus
connexione.

Dicitur
Apostoli
ad Corin-
thios 14.

cunque Apostoli contrarium docentis nudam
assertionem ab illis resiliere deberent, doctrinamque oppositam amplecti. Non tamen vult
S. Paulus debere Galatas ita dogmatibus ab ipso
iis traditis adherere, ut quibuscunque in con-
trarium propositis motivis, longèque iis, quæ ab
Apostolo exhibita fuerant validioribus, teneantur
nihilominus doctrinam ab ipso traditam etiam-
num amplecti, hoc namque esset imprudentem
ab illis Fidem exigere, & in hoc casu prioribus
adhuc articulis adherere, non esset prudentia sed
pertinacia. Ex his ergo concludo propositionem
nem Fidei, etiam per motiva valida & miracula
certo alicui homini factam, posse per plura & va-
lidiora motiva enervari, posseque eum licitè prio-
ri Fide relicta, contrarium amplecti.

Obijciuntur quintò varia loca Scripturæ, qui-
bus ostendi videtur motiva credibilitatis esse cum
rei, cui attestantur, veritate metaphysicè & essen-
tialitèr connexa. Primò itaque Joan. 3. vers. 2.
dicitur: *Rabbi, scimus quia à Deo venisti Magister: nemo enim potest hæc signa facere que tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Deinde Joannis c. 5. vers. 36. dicit Christus: *Ego habeo testimonium majus Ioanne: opera enim, que dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera, que ego facio, testimonium perhibent de me.* Hinc etiam Apostolus 1. ad Corinth. c. 14. v. 24. ait infideles ex eo quòd Propheta occulta cordis eorum manifestet convinci ut adorent Deum, ex hoc signo scilicet, nempe dono Prop-
phetiæ, apertè apud se concludentes Deum loqui per Prophetam, ergo à fortiori cõvincerentur per miracula, sicque hæc motiva infallibiter cum rebus, quarum confirmationi deserviunt, connectuntur.

Respondetur, per duo priora loca, non me-
taphysicam, sed moralem tantum probari inter
motiva & res, quibus attestantur, connexionem,
ita nimirum ut obligatio inducatur, mysterium
quod per hæc motiva proponitur, credendi.
Et eodem modo intelligendum est dictum illud
Richardi de S. Victore lib. 1. de Trinitate cap. 2.
ubi sic habet: *Si error est quod credimus, à te decepti sumus; is enim signis doctrina hac confirmata est, que nisi à te fieri non potuerunt.*

Ad illud 1. ad Corinthios quod attinet, dico
infideles illos, quorum occulta dereguntur, evi-
denter ex illâ cordium inspectione convinci Pro-
phetis hæc divini aliquid, seu ipsis à Deo pecu-
liariter communicatum inesse; non tamen hinc
convincuntur metaphysicè, sed tantum moraliter
Fidem, quam hi Propheta prædicant, esse veram;
tum quia evidenter non constat non posse Deum
Prophetiæ donum aliis conferre quàm fidelibus,
sicut illud contulit Sibyllis: tum quia, ut de mi-
raculis jam dictum est, non est metaphysicè cer-
tum hoc donum hîc & nunc dari ad Fidei confir-
mationem, cum Deus ob varios alios fines id
conferre possit.

Obijciuntur sextò: Si motiva credibilitatis non
sint metaphysicè cum rebus, quarum confirma-
tione deserviunt connexa, sequitur posse aliquem
de Fide dubitare, non enim certior potest esse
assensus, quàm motiva ex quibus habetur; si
ergo hæc sint fallibilia, Fides ex iis secuta esse ne-
quit infallibilis, æquè enim dubitare de eâ quis
potest, ac de motivis; firmius quippe nequit esse
ædificium, quàm sit fundamentum cui innititur.
Hæc objectio petit Disputationem sequentem.

VII.
Illa Scriptu-
ra loca mo-
ralem tan-
tum probant
inter moti-
va & my-
steria con-
nexionem.

VIII.
Quid circa
Fidem ar-
guat donum
Prophetiæ.

IX.
Obijci sequi
Fidem non
esse omnino
certam.

DISPUTATIO NONA.

De certitudine Fidei.

DISCVSSIS iis qua ad motiva pertinent, eorumque naturâ,
qualitate & numero duabus hæc postremis Disputationibus
declaratis, opportunus hic locus est de illorum in actum Fidei, ad
quem producendum ordinantur, influxu inquirendi, quo pacto scili-
cet ad illius effectiorem concurrant, quâsque in hoc assensu sibi partes
vendicent; quam denique firmitatem hic actus tum ex iis tum aliis
immediatoribus suis principiis hauriat. Hæc, inquam, in præsentem
investiganda, Fidesque penitus intuenda, ob summam quam cum
proximè dictis habet connexionem.

SECTIO PRIMA.

Prænotantur quedam circa certitu-
dinem.

I.
Non hic lo-
quimur de
certitudine
objectivâ,
sed formali.

NON est hic sermo de certitudine
objectivâ, hæc enim aliud nihil est
quàm res ipsa, nec certitudo pro-
priè dici potest, sed potiùs immu-
tabilitas, sicut Deus à quibusdam
appellatur certitudo objectiva, quòd nimirum

verum semper sit, idque necessariò Deum existere:
istud verò necessitas in essendo aptius dicitur
quàm certitudo; hæc quippe, si congruè loqui
velimus, formalis tantum est, & in actu intelle-
ctus, ejusque cum objecto conformitate sita, ut
in Logicâ est declaratum.

Circa certitudinem itaque formalem (de qua
solâ loquimur in præsentem) recolendum quod
suprà ex alia occasione obiter adnotavi, eam esse
triplicem, *Moralem, Physicam, & metaphysicam: declaratio.*
Moralis, quæ in infimo certitudinis gradu consistit,
illa

II.
Triplis
certitudinis
declaratio.